

POSTANOWIENIE

Dnia 14 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa Polskiego Instytutu [...] w W.

przeciwko J. D.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 sierpnia 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].

z dnia 25 kwietnia 2019 r., sygn. akt [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...). na rzecz adw. D.S. kwotę 1800 (tysiąc osiemset) złotych, powiększoną o należny podatek VAT, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 25 kwietnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...), w sprawie z powództwa Polskiego Instytutu [...] w W. przeciwko J. D. o zapłatę, na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 23 marca 2018 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od J. D. na rzecz Polskiego Instytutu [...] w W. kwotę 166 800 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 12 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty, nie obciążył pozwanego kosztami procesu oraz kosztami procesu w instancji odwoławczej.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł pozwany, powołując się na naruszenie art. 5 K.c., art. 395 § 1 K.c., art. 27 ustawy z 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 2199, dalej „u.o.k.”) oraz art. 65 § 2 K.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ K.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 K.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 K.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest

sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 K.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 K.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 K.p.c.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 K.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 K.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepubl.). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

4. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 K.p.c.).

Podał, że Sąd drugiej instancji rażąco naruszył art. 5 K.c. poprzez wskazanie, że dochodzenie zwrotu dotacji przez Polski Instytut [...] nie stanowi nadużycia prawa podmiotowego i nie pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, a sytuacji pozwanego nie można uznać za wyjątkową, ponieważ brak było podstaw do ustalenia związku między chorobą i zaburzeniami psychicznymi pozwanego, a niedokonaniem przez niego ostatecznego rozliczenia udzielonej dotacji, podczas gdy powyższe okoliczności wynikają z dokumentacji medycznej złożonej do akt i załączonej do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

Skarżący podał również, że Sąd Apelacyjny niewłaściwie zastosował art. 395 K.c., przyjmując, że powód uprawniony był do odstąpienia od umowy z 12 kwietnia 2013 r., podczas gdy odstąpienie to było nieskuteczne, jako że nastąpiło na podstawie nieważnego zastrzeżenia umownego. Sąd drugiej instancji nietrafnie uznał, że w niniejszej sprawie powód posiadał dwie podstawy do odstąpienia – zawartą w łączącej strony umowie z 12 kwietnia 2013 r. i ustawową wynikającą z przepisu art. 27 ust. 1 u.o.k. Błędnie zinterpretował normę wyrażoną w art. 27 u.o.k. Z przepisu tego nie wynika bowiem obowiązek odstępowania od umowy o udzielenie dofinansowania przedsięwzięcia w każdym przypadku. Ustawa o kinematografii otwiera jedynie taką możliwość. Powód, by uzyskać takie uprawnienie, winien był wprowadzić stosowne zastrzeżenie do umowy o dofinansowanie, a w niniejszej sprawie nie miało to miejsca. Nie zaktualizowała się żadna z wymienionych w ustawie przesłanek uprawniających powoda do odstąpienia od umowy z 12 października 2013 r. Umowa została wykonana, pozwany zrealizował założony przez strony cel umowy - zorganizował warsztaty dla twórców filmowych. Cel umowy został więc osiągnięty. Pozwany zorganizował dofinansowane wydarzenie, odbyło się ono w planowanym terminie. Środki otrzymane od powoda zostały wydatkowane zgodnie z ich przeznaczeniem.

5. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona

(por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12, niepubl.).

Bliższa analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwalała przyjąć, by była ona zasadna, a tym bardziej – jak wymaga tego art. 398⁹ § 1 pkt 4 K.p.c. – uzasadniona w stopniu oczywistym.

Skarżący nie wykazał rażącego naruszenia art. 5 K.c. Ograniczył się do przedstawienia polemiki ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, że dochodzenie zwrotu dotacji przez powoda nie stanowi nadużycia prawa podmiotowego i nie pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego w sytuacji, gdy brak było podstaw do ustalenia związku między chorobą pozwanego, a niewykonaniem przez niego obowiązku ostatecznego rozliczenia dotacji. Sąd drugiej instancji podał, że inicjatywa dowodowa spoczywała w tym zakresie na skarżącym, ale strona pozwana nie wykazała związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy stanem zdrowotnym skarżącego w dacie, gdy był zobowiązany do rozliczenia dotacji, a niewykonaniem tego obowiązku. Skarżący nie zgadza się z taką oceną, ale skarga kasacyjna nie zawiera, poza własnym stanowiskiem skarżącego, stosownych argumentów przemawiających, że doszło do kwalifikowanego naruszenia przepisów. Ubocznie można zauważyć, że w ramach wykazania przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej określone są jedynie naruszenia prawa materialnego, bez powołania się na przepisy procesowe. W tej sytuacji samo podanie przez skarżącego, że dokumenty wystarczające dla oceny jego stanu zdrowia i kwestii związku pomiędzy nim a wykonaniem umowy zostały przedłożone do akt jest niewystarczające dla przyjęcia, że skarga zawiera uzasadnienie oczywistej zasadności w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 K.p.c.

Nie stanowi również spełnienia tej przesłanki argumentacja skarżącego dotycząca braku podstaw do odstąpienia od umowy. Sąd Apelacyjny podał, że umowa wiążąca strony nie została wykonana z przyczyn leżących po stronie pozwanego. Celem umowy było nie tylko zorganizowanie ustalonego szkolenia, ale także jego dokładne rozliczenie, zarówno w aspekcie finansowym, jak i jego założeń związanych z promocją polskiej kinematografii. Cel ten mógł być osiągnięty wyłącznie po sporządzeniu przez pozwanego raportu końcowego i jego

zaakceptowaniu przez stronę powodową. Dopóki warunek ten nie został spełniony, nie można mówić o zakończeniu łączącego strony stosunku umownego i wykonaniu umowy. Pozwany ostatecznie nie przedstawił końcowego raportu i rozliczenia, co uniemożliwia weryfikację osiągnięcia założonego celu, dla którego umowa została zawarta. Umowne prawo odstąpienia zostało ukształtowane przez strony w taki sposób, że powód uprawniony był do odstąpienia od umowy w przypadku m.in. nieterminowego lub nienależytego wykonania umowy przez pozwanego. W takiej sytuacji powód mógł złożyć oświadczenie w tym przedmiocie po bezskutecznym upływie dodatkowego terminu udzielonego pozwanemu na piśmie wzywającym do usunięcia naruszeń. Taki termin został udzielony pismem z 10 stycznia 2014 r., przy czym bezsporne jest, że pozwany nie wykonał obowiązków związanych z przedstawieniem raportu końcowego i rozliczenia. Brak reakcji pozwanego aktualizował uzgodnioną przez strony przesłankę odstąpienia od umowy. Również na podstawie art. 27 u.o.k. powód uprawniony był do odstąpienia od umowy w razie nienależytego wykonywania umowy, co nastąpiło z uwagi na nieprzedstawienie przez pozwanego ostatecznego jej rozliczenia. Skarżący nie zgadza się z powyższą argumentacją, ale analiza skargi kasacyjnej nie wykazuje, aby poza własną oceną rozstrzygnięcia, zawierała ona argumenty dostateczne do przyjęcia, że wystąpiło kwalifikowane, prowadzące do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, naruszenie wskazanych przepisów prawa.

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 K.p.c.).

6. Ze względu na trudną sytuację materialną skarżącego Sąd Najwyższy orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 102 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ K.p.c. Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym stanowił art. 29 ust. 1 ustawy z 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze w zw. z § 4, § 8 pkt 6 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

aj